

Система управління охороною праці в галузі АПК

- 1 Основні вимоги до СУОП
- 2 OHSAS 18001:2007
- 3 Планування роботи з охорони праці
- 4 Облік і аналіз показників охорони праці
- 5 Проведення внутрішнього аудиту [1] ст. 152-160
- 6 Інтегровані системи менеджменту в галузі охорони праці [1] ст. 105-108, 123-125
- 7 СУОП місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування [1] ст. 165-169

1 Основні вимоги до СУОП

В Україні функціонує багаторівнева СУОП, функціональними ланками якої є відповідні структури державної законодавчої і виконавчої влади різних рівнів, управлінські структури підприємств і організацій, трудових колективів.

Органи державної законодавчої ініціативи та органи державного управління охороною праці:

- Верховна Рада України;
- Кабінет Міністрів України;
- Державна служба гірничого нагляду та промислової безпеки України (Держгірпромнагляд України);
- міністерства та інші центральні органи державної виконавчої влади;
- Фонд соціального страхування від нещасних випадків і профзахворювань;
- місцева державна адміністрація, органи місцевого самоврядування.

Верховна Рада України зі своєї ініціативи у взаємодії з відповідними структурами державної виконавчої влади визначає державну політику в сфері охорони праці, вирішує питання щодо удосконалення і розвитку законодавчої бази охорони праці, соціальні питання, пов'язані зі станом умов і охорони праці.

Кабінет Міністрів України забезпечує реалізацію державної політики в сфері охорони праці, виходячи із стану охорони праці в державі, організує розробку загальнодержавних програм відповідно до поліпшення цього стану, затверджує ці програми і контролює їх виконання, визначає функції органів виконавчої влади щодо вирішення питань охорони праці і нагляду за охороною праці.

Для вирішення цих питань при **Кабінеті Міністрів України** функціонує Національна рада з питань безпечної життєдіяльності населення, яку очолює віце-прем'єр-міністр України.

Держгірпромнагляд України здійснює комплексне управління охороною праці на державному рівні, реалізує державну політику в цій сфері, розробляє за участі відповідних органів державної програми в сфері охорони праці, координує роботу державних органів і об'єднань підприємств із питань

безпеки праці, розробляє і переглядає разом з компетентними органами систему показників і обліку умов і безпеки праці, здійснює міжнародне співробітництво з питань охорони праці і нагляд за охороною праці в державі тощо.

Рішення Держгірпромнагляду України, що відноситься до її компетенції, обов'язкові для виконання всіма міністерствами, іншими центральними органами державної виконавчої влади, місцевими державними адміністраціями, місцевими радами народних депутатів і підприємствами.

Фонд соціального страхування від нещасних випадків здійснює профілактику нещасних випадків і профзахворювань, а також координацію всієї страхової діяльності, пов'язаної з охороною праці.

Міністерство праці і соціальної політики України здійснює також державну експертизу умов праці, визначає порядок і здійснює контроль за якістю проведення атестації робочих місць згідно з їх відповідністю нормативним актам про охорону праці, бере участь у розробці нормативних документів про охорону праці.

Інші міністерства і центральні органи державної виконавчої влади як ланки системи управління охороною праці визначають науково-технічну політику галузі з питань охорони праці, розробляють і реалізують комплексні заходи щодо поліпшення безпеки праці, здійснюють методичне керівництво діяльністю підприємств галузі з охорони праці, співробітничать з галузевими профспілками щодо вирішення питань безпеки праці, організують у встановленому порядку навчання і перевірку знань правил і норм охорони праці керівниками і фахівцями галузі, створюють, у разі необхідності, професійні воєнізовані аварійно-рятувальні формування, здійснюють внутрішній контроль за станом охорони праці.

Для забезпечення виконання перелічених функцій в апаратах міністерств і інших центральних органів державної виконавчої влади створюються служби охорони праці.

Місцеві державні адміністрації й органи місцевого самоврядування в межах підвідомчої їм території забезпечують реалізацію державної політики в сфері охорони праці, формують за участі профспілок місцеві програми заходів щодо поліпшення безпеки, гігієни праці і виробничого середовища, здійснюють контроль за дотриманням нормативних актів про охорону праці. Для забезпечення виконання названих функцій при місцевих органах державної виконавчої влади створюються відповідні структурні підрозділи.

Функції СУОП:

- планування робіт, діяльності структурних і виробничих підрозділів, функціональних служб з забезпечення безпеки праці;
- організація виконання планових заходів і робіт із забезпечення безпеки праці і функціонування СУОП;
- контроль за станом охорони праці і функціонуванням СУОП;
- облік, аналіз, оцінка стану безпеки та охорони праці;
- координація діяльності з забезпечення безпеки й охорони праці;

– стимулювання за досягнуті результати.

Планування робіт, діяльності підрозділів і служб з охорони праці проводиться за такими напрямками:

- планування забезпечення безпеки працюючих;
- планування забезпечення безпеки виробничих процесів;
- планування забезпечення безпеки виробничого устаткування;
- планування доведення до нормативного рівня, подальшого поліпшення санітарно-гігієнічних умов праці, виробничого побуту і лікувально-профілактичного обслуговування працюючих.

2 OHSAS 18001 і OHSAS 18002

OHSAS 18001 є стандартом, на базі якого проводиться перевірка Систем менеджменту охорони праці і промислової безпеки. Передумовою його розробки стала потреба компаній в ефективній роботі з охорони праці і здоров'я.

Міжнародний стандарт OHSAS 18001 був розроблений за участю національних органів зі стандартизації низки країн - Великобританії, Японії, ПАР, Ірландії, а також фірм і дослідницьких організацій.

OHSAS 18001 є дійсно світовим стандартом в тому сенсі, що його застосування не обмежується тільки організаціями в економічно високорозвинених країнах. У багатьох країнах керівництва компаній дійшли висновку, що такий стандарт є важливим для компанії і для її взаємин з суспільством і урядом, оскільки дозволяє створити систему управління безпекою. Ця діяльність - не одноразовий проект або випадкова подія. Це – тривалий процес поліпшення відносин з суспільством, з місцевими органами влади і національним урядом, з власним персоналом компанії, учасниками ринку або акціонерами, організаціями споживачів і суспільством в цілому.

Більшість дрібних компаній починають оцінювати необхідність у впровадженні системи управління охороною здоров'я і безпекою персоналу, виходячи з вимог уряду, а також враховуючи необхідність вирішення розбіжностей з представниками зацікавлених сторін. Для крупних компаній це найчастіше питання іміджу компанії й основа для відкритого інформування клієнтів і світової спільноти в цілому про свої наміри у сфері охорони здоров'я і безпеки персоналу.

Прагнення досягти професіоналізму, компетенції і контрольованої, передбачуваної поведінки персоналу, що бере участь у виробничій діяльності або наданні послуг, складає основу стандарту.

Конкурентні переваги впровадження OHSAS 18001

- Підвищення ефективності бізнесу, зниження невиробничих витрат;
- Зниження непередбачених витрат на ліквідацію наслідків аварій та інцидентів ;
- Зниження витрат на сплату штрафів та реалізацію приписів ;

- Зниження ризиків аварій , аварійних ситуацій , нещасних випадків ;
- Підвищення лояльності наглядових органів ;
- Підвищення лояльності громадських організацій ;
- Підвищення лояльності співробітників організації ;
- Можливість залучення цінних фахівців ;
- Переваги в тендерах , конкурсах ;
- Виконання умов отримання замовлення ;
- Підвищення інвестиційної привабливості ;
- Підвищення іміджу компанії як соціально орієнтованої ;
- Вивільнення вищого керівництва для прийняття стратегічних рішень ;
- Підвищення вірогідності успішної реалізації бізнес-планів , досягнення цілей.

Компанія може почати підготовку до сертифікації з оцінки переваг уже наявної системи менеджменту охорони праці й промислової безпеки (системи охорони праці) таких, як підтверджене виконання нормативних вимог і відсутність позовів щодо відповідальності.

Первинна оцінка аспектів системи управління охороною праці і промислової безпеки полягає у визначенні фактичного стану справ у компанії, яке повинне бути описане й оцінене.

3 Планування роботи з охорони праці

Планування роботи з охорони праці поділяється на: *перспективне, поточне та оперативне.*

Перспективне планування вміщує найбільш важливі, трудомісткі і довгострокові заходи з охорони праці, виконання яких вимагає сумісної роботи кількох підрозділів підприємства. Можливість виконання заходів перспективного плану повинна бути підтверджена розрахунком матеріально-технічного забезпечення і фінансових витрат. Основною формою перспективного плану з охорони праці є комплексний план покращення стану охорони праці на підприємстві

Поточне планування здійснюється у межах календарного року через розробку відповідних заходів у розділі „Охорона праці” колективного договору.

Оперативне планування роботи з охорони праці здійснюється за підсумками контролю стану охорони праці в структурних підрозділах і на підприємстві в цілому. Оперативні заходи передбачають усунення виявлених недоліків і зазначаються безпосередньо поточними управлінськими рішеннями керівника підприємства.

До основних форм контролю за станом охорони праці належать:

- а) оперативний контроль;***

б) контроль, що проводиться службою охорони праці підприємства; - громадський контроль;

в) адміністративно-громадський трьохступеневий контроль;

Перший рівень: Керівник виробничої дільниці (майстер) щоденно перевіряє стан охорони праці на виробничій дільниці.

Другий рівень: Керівник підрозділу спільно з спеціалістами відповідних служб (механік, електрик, технолог) два рази в місяць перевіряють стан охорони праці згідно з затвердженим графіком.

Третій рівень: Щомісячно (згідно із затвердженим графіком) комісія підприємства під головуванням керівника (головного інженера) перевіряє стан охорони праці на підприємстві.

До складу комісії входять:

- *керівник служби охорони праці,
- *голова комісії з охорони праці профкому,
- *керівник медичної служби,
- *працівник пожежної охорони та
- *головні спеціалісти підприємства (технолог, механік, енергетик).

Результати роботи комісії фіксуються в журналі трьохступеневого контролю і розглядаються на нараді. За результатами наради видається наказ по підприємству.

г) відомчий контроль вищих органів.

Необхідно зазначити, що крім контролю, здійснюється державний нагляд за охороною праці.

4 Облік і аналіз показників охорони праці

Облік, аналіз та оцінка показників охорони праці та функціонування СУОП полягає у системному обліку показників стану охорони праці, в аналізі причин недотримання вимог нормативно-правових документів з охорони праці, а також в розробці заходів, направлених на усунення виявлених недоліків. Для цього аналізуються матеріали:

- про нещасні випадки та профзахворювання;
- результати всіх видів контролю за станом охорони праці;
- дані паспортів санітарно-технічного стану умов праці в цеху (на дільниці);
- матеріали спеціальних обстежень будівель, споруд, приміщень, обладнання та ін.

Робота з оцінки виробничих умов, ідентифікації небезпек, оцінки та регулювання ризиків передбачає проведення комплексного аналізу по таким основним показникам:

1) **Коефіцієнт частоти травматизму $K_{\text{ч}}$** - кількість нещасних випадків або профзахворювань, які сталися на підприємстві у відповідний період часу, на 1000 працюючих.

2) **Коефіцієнт тяжкості травматизму $K_{\text{т}}$** - середня тривалість непрацездатності одного потерпілого, яка виражена в робочих днях.

3) **Коефіцієнт додержання працівниками інструкцій з охорони праці (K_o)**, який визначають як співвідношення між кількістю працюючих із додержанням інструкцій з охорони праці та загальної чисельності працівників.

4) **Коефіцієнт технічної безпеки обладнання (K_{60})** – співвідношення кількості по ССБП показників безпеки, яким відповідає обладнання, до загальної кількості показників ССБП даного обладнання.

5) **Коефіцієнт безпеки технологічних процесів ($K_{тп}$)** – співвідношення кількості показників безпеки по всьому обсягу технічної документації на ці технологічні процеси, що задовольняються, до загальної кількості таких показників.

6) **Коефіцієнт додержання допустимих рівнів шкідливих факторів (K_s)**, який обраховується як співвідношення між кількістю шкідливих факторів, що знаходяться на допустимому рівні і загальною кількістю шкідливих факторів, діючих на даному підприємстві.

7) **Коефіцієнт виконання планових робіт з охорони праці (K_n)**, який визначають як відношення кількості фактично виконаних заходів з охорони праці до загальної кількості запланованих на відповідний період часу заходів з охорони праці.

Аналіз може проводитися також за іншими кількісними та якісними показниками, які найбільше відповідають особливостям технології і організації виробництва на підприємстві. В результаті аналізу та оцінки стану охорони праці вносяться доповнення та уточнення до оперативних, поточних та перспективних планів роботи з охорони праці, а також — по стимулюванню діяльності структурних підрозділів та працівників за досягнуті показники з охорони праці.